

ט' באב שחל במוצאי שבת

שולחן ערוך אורח חיים תכח:ד

ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת, תשעה באב קודם ואתחנן, אתם נצבים קודם ר"ה.

ביאור הלכה שם

ט"ב קודם - והטעם כדי שיקראו בה בפרשת דברים שהיא מתוכחותיו של משה קודם ט"ב כדי להפטיר בה בחזון שהיא תוכחות ישעיה על חורבן. ואתם נצבים קודם ר"ה מפני שיש בה מעיני תשובה [גז"ש]:

דברים פרשת דברים פרק א

(א) אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחקרת ודי זקב:

רש"י שם

אלה הדברים - לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל

שערי תשובה שער א

וכן ראוי לכל בעלי תשובה לכתוב במגלת ספר, הדברים אשר נכשלו בהם והמצות אשר קצרו בקיומן, ולקראו בספר זכרונותם בכל יום.

משנה ברורה סימן א ס"ק יב

וצריך האדם לקבוע לו עת ללמוד ספרי מוסר בכל יום ויום אם מעט ואם הרבה כי הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. ותבלין היצה"ר הוא תוכחת מאמרי חז"ל.

שולחן ערוך אורח חיים תקנא:א

הגה: אפילו בשבת של חזון אין מחליפין ללבוש בגדי שבת, הכתונת לבד (מרדכי הל' תשעה באב והגהות אשירי פ"ב דתענית ואגודה ורוקח); אבל פורשין פרוכת של שבת, אם לא שאירע ט' באב בשבת ונדחה, שאז אין פורשין פרוכת של שבת.

משנה ברורה שם ס"ק ו

ובק"ק ווילנא נהגין ע"פ הגר"א ללבוש בגדי שבת. ויש משנים בגד אחד. וכ"כ ר"י עמדין בשם אביו הגאון שצריך ללבוש בגדי שבת אפילו בשבת שחל בו ט"ב:

שולחן ערוך אורח חיים תקנג:ב

הגה: ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך, כ"א בדברים המותרים בתשעה באב; ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות, (מהרי"ל ומנהגים).

משנה ברורה שם ס"ק ט

אין אומרים וכו' - והט"ז מפקפק מאד על מניעת הלימוד בשבת ומסיים דהלומד בשבת אחר חצות לא הפסיד שכרו והיינו אפילו כשחל ט"ב בשבת וכ"ש כשחל עט"ב בשבת. ונראה דיש לסמוך ע"ז אחרי דאפילו כשחל בחול כמה אחרונים מקילין וכנ"ל:

שו"ת דברי יציב חלק אורח חיים סימן רמא

ואפשר דאפילו להפוסקים דס"ל דאסור ללמוד בשבת זו אחר חצות, הני מילי ליחיד דלא נראה כאבילות בשבת, אבל בני"ד אם נאסור הלימוד לבני הישיבה אין לך אבילות בפרהסיא גדולה מזו דאסורה בשבת, וכמו שכתב הבכור שור בעצמו שם לגבי סעודה ג' בשבת דמי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודה ג' עם חבריו ומיודעיו ומונע שבת זה ה"ל כאבילות בפרהסיא עיי"ש.

...ואפשר שגם הרמ"א שכתב שלא לומר פרקי אבות בשבת היינו דוקא ליחיד, ועיין בספר דברי אבות להגה"ק מבוטשאטש בהקדמה שהיו מנהגים שונים אם לומר פרקי אבות ברבים יחד או כל אחד בפני עצמו עיי"ש, ונראה שהרמ"א קאי להמנהג שאין אומרים פרקי אבות ברבים ובזה כתב שלא לומר כיון דלא הוי אבילות דפרהסיא.

שולחן ערוך אורח חיים תקנב:

אם חל תשעה באב באחד בשבת, או שחל בשבת ונדחה לאחר השבת, אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו. (מיהו צריך להפסיק מבעוד יום) (סמ"ק).

שולחן ערוך אורח חיים תקנגב:

הגה: ומותר ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל עד בין השמשות. מיהו בחול נוהגין לחלוץ מנעלים קודם שיאמר ברכו, ואם הוא שבת חולצים לאחר ברכו מלבד שליח צבור שחולץ קודם ברכו (הגהות מיימוני), רק אומר תחלה: המבדיל וכו' (מנהגים בשם מהרא"ק);

משנה ברורה שם

ואם הוא שבת חולצים וכו' - דאסור לשום סימן אבלות בשבת.

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קלו

ערב תשעה באב שחל בשבת או תשעה באב שחל בשבת ונדחה, אין לו כלל שום דין תשעה באב ואוכל בשר ושותה יין אפילו במנחה. והמונע עצמו משום אבל, עבירה בידו. ומכל מקום לא ישב בסעודת חברים. ולא ינהג בשמחה אלא בדאבון נפש...

ואסור באכילה ושתיה ורחיצה בין השמשות, שהרי הוא ספק לילה. אבל לא יחלוץ המנעלים, עד שתחשך ויאמר הש"ץ ברכו, דאסור להראות אבילות בשבת.

שו"ת שלמת חיים אורח חיים סימן שכ

חליצת המנעל בתשעה באב שחל במוצ"ש"ק

או"ח (סימן תקנ"ג סעיף ב' בהגה): מיהו בחול נוהגים לחלוץ מנעלים קודם ברכו, ואם הוא שבת חולצים לאחר ברכו. והנה בזמננו שמאחרים להתפלל מעריב במוצ"ש מהו להמתין בחליצת המנעלים עד ברכו, דלכאורה כיון דעבר מזמן שקיעת החמה תלתא ריבעי מילא (שבת ל"ד ע"ב) הוי לילה, ואם הולך במנעלים קעביד איסור דרבנן. והשו"ע ע"כ איירי אם מתפלל מבעוד יום, דהלוא בחול אסור בנעילת הסנדל אף בבין השמשות (שם), ואיך קאמר שיחלוץ קודם ברכו [וכמו שהעיר במ"ב].

תשובה: כנראה דמעיקרא כך קיבלו תענית תשעה באב כשחל בשבת, שעכ"פ לענין נעילת הסנדל כל עוד שלא אמרו ברכו אינם חולצים מחמת קדושת תוספת שבת, משום דהוי דבר שבפרהסיא. שגם אבליים אינם מדקדקים לחלוץ תיכף בספק חשכה במוצ"ש, או בע"ש להמתין עד שיהיה לילה ודאי, והמנהג פשוט להיתר בע"ש בזה, והוא משום קדושת תוספת שבת לענין דבר שבפרהסיא.

הליכות שלמה בין המצרים פרק חמשה עשר סעיף יב

חל תשעה באב במוצאי שבת, וכן בתשעה באב שנדחה, יש להורות לפשוט בגדי שבת ולחלוץ המנעלים חצי שעה לאחר שקיעת חמה

דבר הלכה שם

ולכן לפי מה שנהוג היום להתפלל ערבית אחר צאת הכוכבים יש לחלוץ המנעלים תיכף ארח בין השמשות